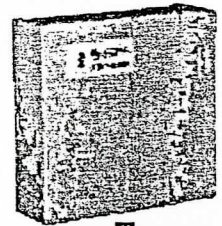

3-rd International Conference on
INFORMATION TECHNOLOGIES &
TELECOMMUNICATION

MOBILE PHONE

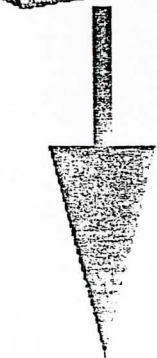
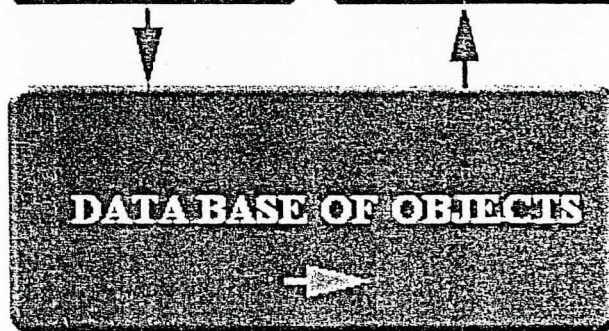
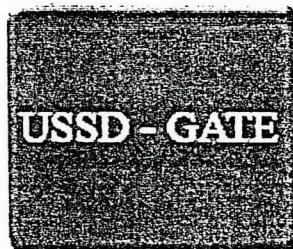

CONTROLLER
KOP-GSM

USSD-REQUEST

DATA-VOICE

EXECUTION OF
NECESSARY
ACTION

Ganja, Azerbaijan

October 4 – 6, 2007

İNFORMASIYA SİSTEMLƏRİ ÜÇÜN ARAYIŞ SİSTEMLƏRİNİN YARADILMASI HAQQINDA

M.Ş.Hacırahimova, M.İ.İsmayılova

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, Bakı, Azərbaycan
secretary@iit.ab.az, departl@iit.ab.az, makrufa@science.az

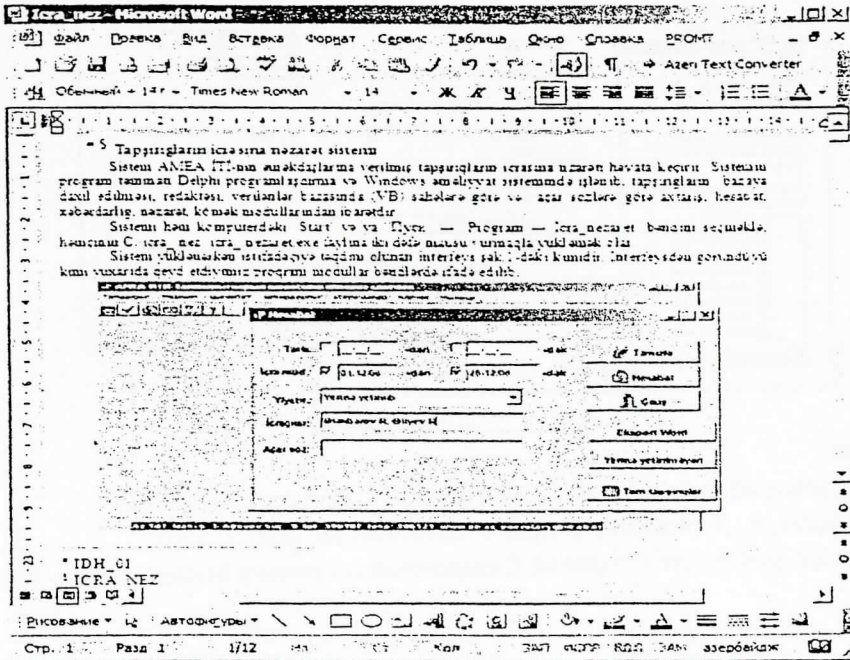
Adətən, kütləvi istifadə üçün nəzərdə tutulan proqram təminatı, istifadəçinin proqramla işləmə qaydaları haqqında ətraflı informasiyaya malik elektron arayış sistemi (genişlənməsi HLP olan fayl) ilə təmin edilir. Belə sistemlər uyğun olaraq bir neçə bölmədən ibarət olur və bir qayda olaraq F1 funksional düyməsini basmaqla yerinə yetirilir. Bu sistemlər ayrıca və ya Delphi proqram məhsulu ilə birlikdə təchiz edilmiş Microsoft Help Workshop proqramı vasitəsilə yaradılır.

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda bir çox informasiya sistemləri işlənmişdir: elektron sənədlər dövriyyəsi sistemi, elektron arxiv, tapşırıqların icrasına nəzarət, kadrlar və s. Bu sistemlər üçün Delphi proqramlaşdırma sistemindən istifadə etməklə arayış sistemləri yaradılmışdır. İşdə "Tapşırıqların icrasına nəzarət sistemi" nümunəsində arayış sisteminin yaradılmasına baxılır.

Arayış sisteminin yaradılması prosesi iki mərhələdən ibarətdir:

- arayış informasiyasının hazırlanması;
- arayış informasiyası faylının arayış sistemi faylına çevrilməsi (arayış sistemi faylının yaradılması).

Arayış informasiya faylı müyyən struktur əsasında təşkil olunmuş RTF faylıdır. Bu faylı RTF formatı sənədlə işləməyə imkan verən istənilən redaktorda yaratmaq olar (şək.1). Bunun üçün Microsoft Word redaktorundan istifadə etmək kifayətdir. Bu fayl istənilən sayda bölmədən ibarətdir. Bölmələr isə bir-birindən səhifə bölümü ilə ayrılır. Arayış informasiyası hiperistinad prinsipinə əsasən təşkil olunur.

Şək.1. Arayış informasiya faylının strukturunu

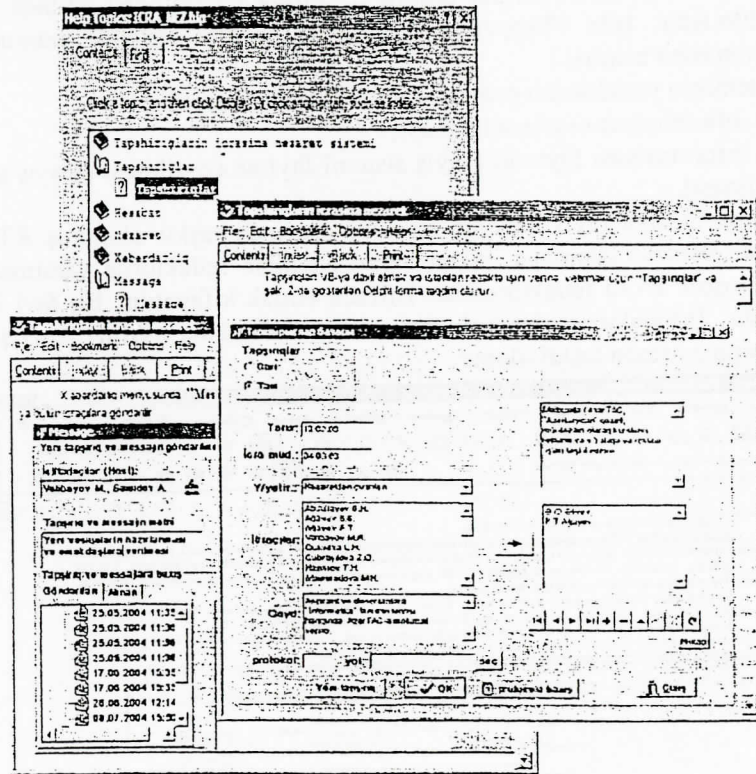
Yaradılmış informasiya faylı əsasında arayış sistemi *layihə faylı*, *mündəricatın hazırlanması*, *arayış faylının (icra_nez.hlp) yaradılması* kimi bir prosesin yerinə yetirilməsi ilə reallaşdırılır.

Layihə faylı **Delphi6\Help\Tools** qovluğunda yerləşən **hcw.exe** faylını yükləməklə yaradılır. Bu zaman açılan pəncərədə **File>New>HelpProject** əmri seçilir. Açılan növbəti pəncərədə uyğun məlumatlar daxil edilir və layihə faylına (**icra_nez.hpj**) ad verilir.

Arayış sisteminin layihəsi hazırlandıqdan sonra arayış sisteminin mündəricatı hazırlanır. Burada da layihə faylında olduğu kimi **hcw.exe**-ni yükləməklə, **File>New>HelpContents** əmri seçilir, yaradılacaq arayış sistemi faylına (**icra_nez.hlp**) ad verilir və bölmələr mündəricata daxil edilir. Yaradılmış mündəricatın sturukturu genişlənməsi **CNT** olan faylda (**icra_nez.cnt**) saxlanılır.

Sonda layihə faylını (**icra_nez.hpj**) yükləyib və **Options** düyməsini basmaqla açılan pəncərənin **File** vərəqində **Contents file** sahəsinə mündəricat faylının (**icra_nez.cnt**) adı daxil edildikdən sonra **Save and Compile** əmri yerinə yetirilir və **icra_nez.hlp** arayış faylı yaranır.

Yaradılmış arayış faylının mövcud "Tapşırıqların icrasına nəzarət sistemi"ndə (şək.2) istifadəsini təmin etmək üçün Delphi 6 proqram sistemində **Project>Options>Application** vərəqində **Help** file sahəsinə **icra_nez.hlp** yazmaqda daxil edilir.

Şək. 2. Arayış sistemi

Ədəbiyyat

1. С. Бобровский Delphi 5: учебный курс- СПб: Питер, 2001.- 640с.
2. В. Гофман, А. Хомоненко Delphi 6- СПб: Питер, 2001.- 1152с.
3. <http://club.shelek.com> Создание Справочной системы в Microsoft Help Workshop